

- El fragment de columna granítica descrit per Ribas (RIBAS 1982), empotrat dins la terra i reutilitzat com a fita, podria molt bé correspondre a un element de senyalització antic (miliari?, fita antiga?) i no a un element arquitectònic. No oblidem la situació del jaciment, ben a prop del camí dels Contrabandistes.

- No és clar que les restes de producció de vidre que Prevosti atribueix a aquest forn corresponguin a aquest jaciment, sino potser a "Torrent de les Piques" (nº 14.27).

VALORACIO: Les restes publicades per M. Ribas semblen correspondre a un assentament que podia haver començat a funcionar entorn dels inicis del s. I a.C., si bé no coneixem quines eren les estructures d'aquell moment (de fet, M. Ribas diu que gran part de materials del jaciment sortiren en un abocador proper). La troballa més recent d'unes restes amb materials més antics pot fer endarrerir la cronologia del nucli, a un moment dins el s. II a.C., possiblement de mitjans de segle (hi ha àmfora Greco-Itàlica, però també Dressel 1). En qualsevol cas, el que sembla clar és que l'assentament romà de Figuera Major té un clar precedent indígena, fet que ja semblava indicar la troballa d'un fragment de Campaniana amb un grafit ibèric.

Nº ORDRE: 14.26

NOM JACIMENT: Turó del Molí del Vent.

MUNICIPI: Mataró (Mapa nº 7).

SITUACIO: Turó situat sobre la carretera que va de Mataró a Argentona, dins l'actual casc urbà de Mataró. 89 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: En aquest indret existia una torre de defensa, la "Torre del Cogoll", que podia ser antiga. M. Ribas ens diu que la torre, destruïda el 1903, era de planta circular, de 3.6 m. de diàmetre i 3.39 m. d'alçada i parets de 0.83 m. de gruix. Estava construïda d'aparell irregular, de pedra granítica, amb certa tendència a l'horitzontalitat de les filades, que recorda a la Torrassa del Moro (PREVOSTI 1981a p. 329-330). De tota manera d'aquest indret hi ha moltes notícies diferents, indicis d'un jaciment poc clar. Resumint l'exhaustiu recull bibliogràfic realitzat per M. Prevosti (PREVOSTI 1981a p. 329-332), podem veure com ja Carreras Candi el 1891 considera que la torre podia haver estat romana, i que el 1884 s'hi havien efectuat troballes de materials romans. També es diu

que s'hi havia trobat sepultures com les de Can Rodón i Can Mateu.

També existeix una notícia del 1926 que parla de la existència de parets delimitant espais quadrats, parets de pedres sols ajustades amb fang, i restes de superestructura en tapia a un indret anomenat Turó del Vent, que podria correspondre a aquest indret. També havia aparegut ceràmica pre-romana (PREVOSTI 1981a p. 329).

DESCRIPCIO MATERIALS: Els materials coneguts són els que han estat descrits en les diverses publicacions, o bé els dibuixats i fotografiats per M. Ribas (PREVOSTI 1981a p. 330-332), que es redueixen a alguns fragments de T. Sigil.lata Sud-Gàl.lica i algun possible de T.S. Hispànica, però també a una gerreta bitroncocònica amb dues nanses, ibèrica o de tradició ibèrica.

Entre els materials referenciats a les publicacions, cal destacar la presència de diverses àmfores, restes d'*opus marmoreum*, una petita estàtua de marbre representant un Déu dels horts, un fal.lus, una moneda i ceràmica pre-romana (PREVOSTI 1981a p. 329-332).

FASES-CRONOLOGIA: Es molt difícil pronunciar-se, donada la informació que tenim. Cal pensar en la presència al lloc d'algunes restes ibèriques (es coneix la referència als enterraments en sitja, i la gerreta bitroncocònica), i també de restes romanes del s. I d.C.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballes fortuïtes arrel de la destrucció de la torre de guaita.

BIBLIOGRAFIA: S.A.M.M. 1977b nº 51, PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: D'aquest jaciment hi ha un gran volum de notícies antigues, algunes de les quals parlen del Turó del Molí del Vent i altres del Turó del Vent, el que pot provocar problemes d'interpretació, doncs pot confondre amb el poblat ibèric de Llinars del Valles d'aquest mateix nom. En aquest sentit potser la notícia de l'existència d'àmplies construccions ibèriques donada per M. Prevosti (recollint una informació publicada per un anònim el 1926) hauria de ser valorada amb cautela.

VALORACIO: En aquest confús jaciment tenim amb seguretat ben documentada l'existència d'una torre de guaita, indubtablement medieval, que podia haver tingut un origen romà. En aquest turó ha estat localitzat material romà, però també ibèric. Aquest fet, juntament amb una referència a sepultures ibèriques en sitja, podria ser un indicatiu d'una ocupació anterior del lloc.

De moment qualsevol hipòtesi més concreta és de molt difícil verificació.

Nº ORDRE: 14.27

NOM JACIMENT: Torrent de les Piques / Can Pompeu Serra.

MUNICIPI: Mataró (Mapa nº 7).

SITUACIO: Veïnat de Cirera, al vessant dret del Torrent de les Piques, pujant pel camí de les Sureres a Can Bofarull. Es tracta d'una àmplia zona que també inclou el sector entre el camí de les Sureres i la Riera de Cirera. 135-110 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: A la zona prop de Can Llobet, M. Ribas cita la presència de restes romanes, amb un gran escampall de ceràmiques, restes d'habitacions i un forn (PREVOSTI 1981a p.449):

La part d'habitacions coneguda, dibuixada per M. Ribas (fig. 46.1), sols permet veure un mur-façana, amb dues finestres i una porta, així com els inicis de les parets que delimiten quatre habitacions, una de les quals tenia restes d'un paviment de *signinum*. Les parets foren aixecades directament sobre el sauló fort, doncs en aquest lloc no hi ha terra sobre el sauló.

Pel que fa al forn circular (fig. 46.2), diu que era per a la producció de vidre i ceràmica, segurament de poca importància, de construcció rudimentària, per fer poca producció. A l'entorn del forn s'hi han trobat restes de gresols amb vidre fos enganxat, escòria de vidre mig fos, junt amb ceràmica procedent de males cuites.

- A part d'aquestes notícies antigues, l'any 1989, durant les prospeccions sistemàtiques efectuades a l'indret arrel de la construcció de l'Autovia del Maresme, aparegué a l'indret un gran volum de materials superficials (DEFAUS-MARTIN 1989). L'àrea coberta pels materials ocupa tota l'extensió entre aquest jaciment i Can Pompeu Serra, sense trobar-se cap àrea buida entre amdos punts. A la casa modernista de Can Pompeu Serra s'ha trobat una bassa buida amb gran quantitat de materials (àmfora, tègula) abocats allà pels pagesos al conrear (DEFAUS-MARTIN 1989).

- Més recentment s'han efectuat diversos treballs arqueològics en aquest sector per part de l'empresa CODEX. S'han exacavat les restes d'un magatzem de grans atuells o *dolia*, que s'han relacionat amb una propera vil·la romana gairebé destruïda pels recents treballs agrícoles (CODEX 1992b).

L'excavació de les estructures (CODEX 1992g p. 11 i ss.) ha permès identificar un espai de proporcions quadrangulars excavat en el sauló, i del qual sols s'ha documentat l'angle Sud-Oest. Es tracta d'un retall vertical en línia recta, amb extrem orientat Nord-Sud i l'altre orientat cap a l'Est. El retall del costat Est estava reforçat per un petit mur, segurament de fonamentació, que recolzava en el granit retallat. El mur (U.E. 10011) era bastit amb pedres i fragments de *tegulae* (sense calç) i feia uns 30 cm. d'amplada. Aquest mur sembla delimitar per un costat el camp de *dolia*.

Entre aquest mur i el retall es distingien algunes taques en el sauló de proporcions circulars que corresponien a l'emplaçament de diverses *dolia*. En tres dels casos es conservaven encara les parets laterals del recipient encabit en un retall del sauló. Les restes semblen estar distribuïdes en dues alineacions orientades Est-Oest (amb un retall i dues *dolia* l'alineació Sud, i tres retalls i dues *dolia* l'altre).

Entre les dues alineacions de *dolia* hi havia les restes d'un mur en forma d'"U" de pedres i morter, possiblement utilitzat per assentar algun gran element d'enmagatzematge (CODEX 1992g p. 16).

- En un sondeig proper (12.000), els membres de CODEX (1992g p. 18) excavaren un solc o canal excavat al granit, omplert amb un estrat amb material romà (fragments de tégula i imbrex). Podria tractar-se d'algun tipus de canalització romana.

DESCRIPCIO MATERIALS: Els materials apareguts durant les recerques del Sr. M. Ribas es redueixen a diversos fragments de T. S. Sud-Gàl·lica, T. S. Hispànica, 1 fragment de T. S. Clara D i dues monedes del s. IV. També recollí restes de paviment de *testaceum*, alguns fragments d'*opus marmoreum*, possibles peces de marbre d'un *opus sectile*, tesselles de marbre blanc, vermell i negre, *dolia*, estucs pintats, i un fris de marbre amb fulles d'heura (PREVOSTI 1981a p. 450-51).

- Els materials recuperats en el curs de les prospeccions foren molt abundants. En l'elaboració de la Carta Arqueològica comarcal es localitzà (BURJACHS ET ALII 1987):

* Al sector del Torrent de les Piques aparegué un fragment de fons de Campaniana A, un fragment de vora d'àmfora Laietana 1, un fragment d'àmfora Pascual 1, tres fragments d'àmfora Tarraconesa amb una estria, fragments informes d'àmfora, i molta tégula.

* Al sector de Can Pompeu Serra aparegué un fragment d'àmfora ibèrica, un fragment de gerra ibèrica en ceràmica comuna, un pivot d'àmfora Tarraconesa, nansa d'àmfora amb estria, molta tègula, i fragments de paviment d'*opus signinum*.

En les prospeccions efectuades més recentment, on es comprovà que en realitat les dues àrees de troballes superficials corresponien a un únic conjunt, es localitzà més material superficial (DEFAUS-MARTIN 1989): ceràmica ibèrica a torn, àmfora Pascual 1, ceràmica de pasta tarraconesa, i molta tègula. L'únic punt remarcable fou la presència majoritària de terrissa ibèrica a les cotes més altes d'aquest jaciment (Can Pompeu Serra).

- El conjunt material més interessant, però, l'ha ofert el conjunt de *dòlia* excavades recentment (CODEX 1992g).

* La U.E. 10016 cobreix totes les estructures aparegudes (retall, murs i *dòlia*), i presenta un conjunt amb tres fragments de ceràmica comuna Africana, 28 frags. de comuna romana, 1 frag. d'àmfora ibèrica, 3 frags. d'àmfora Itàlica (amb una peça Dressel 1B), 48 frags. d'àmfora Tarraconesa (1 peça Dressel 2/4), 14 frags. de *dòlia*, 54 frags. d'imbrex, 164 de tègula, 3 tovots i 7 frags. de *signinum*.

* Les amortitzacions de les *dòlia* presenten diversos materials:

- La U.E. 10017 omplia un retall de *dòlia* i presentava com a materials significatius 1 frag. de Campaniana A (forma Lamb. 36), i un fragment de T.S. Africana A2, i com a material comú 7 frags. de ceràmica comuna romana, 4 frags. d'àmfora ibèrica, 17 frags. d'àmfora Tarraconesa, 18 frags. de *dòlia*, 45 frags. de tègula, 1 imbrex, 1 tovot, 3 frags. de *signinum* i 22 frags. de pintura mural.

- La U.E. 10004 cobria el retall 10002 i presentava un conjunt amb 1 frag. T.S. Africana C (de mitjans s. III d.C., comuna Africana (Hayes 23), comuna romana, grollera romana, àmfora Tarraconesa, tègula, etc..

- La U.E. 10013 farcia la *dòlia* 10014, i presentava un conjunt homogeni: 1 frag. Parets Fines Tardo-Republicanes Mayet III, 1 frag. comuna romana, 3 frags. d'àmfora ibèrica, 4 frags. d'àmfora Tarraconesa, 219 frags. de *dòlia*, 19 frags. tègula, 43 frags. imbrex, 4 frags. de *signinum*.

El conjunt de *dòlies*, doncs, sembla amortitzat en època clarament Imperial, si bé la darrera *dòlia*, que de fet es troba desviada respecte les altres i allunyada, conté un material més antic, de segona meitat de s. I a.C.. El conjunt ha estat interpretat pels arqueòlegs de CODEX (1992g p. 24) com la *pars rustica* d'una *villa*.

FASES-CRONOLOGIA: Les estructures detectades per M. Ribas presentaven només materials Alt i Baix-Imperials, però la precarietat de les troballes efectuades, així com els resultats oferts per les prospeccions recents, que ens mostren un conjunt de materials d'època republicana, permeten suposar una cronologia fundacional més antiga.

- La presència de ceràmica ibèrica a torn, àmfora ibèrica, i un fragment de Campaniana A a les prospeccions, pot portar-nos al s. II a.C.. D'altra banda la presència d'àmfora Laietana 1 i Pascual 1 ens mostra la continuïtat d'ocupació de l'indret en aquest moment de les primeres produccions vinàries de la zona.

- L'excavació del que sembla un petit magatzem de *dolia* ha documentat un nivell d'abandonament de mitjans de s. III d.C., però en canvi s'han recuperat nombrosos materials ibèrics i republicans: Cal destacar en primer lloc el tipus d'estructura excavada, un conjunt de *dolia* disposades en un retall al sauló, amb un mur construït amb pedra i tègula, tècnica que tenim ben documentada en jaciments de l'ibèric final (per exemple a Can Balençó (nº 13.17)). Si bé hi ha un mur posterior amb calç, i l'amortització del grup principal de *dolia* s'efectua en època Imperial, hi ha una *dolia* que difereix d'aquest grup (U.E. 10014 i 10013). Aquesta *dolia* ha estat interpretada cronològicament igual com les altres (CODEX 1992g p. 15), però ni el seu reompliment ni la posició estratigràfica ho impliquen (l'amortització 10013 és coberta per 10016, i per sota no hi ha cap U.E. amb material). De fet, a més, aquesta *dolia* queda en la planta bastant separada de les altres (a quasi 3 m. de la més propera, quan les altres estan separades per encara no mig metre), i està excavada en el sauló a un nivell més profund. La cronologia d'aquestes estructures podria ser més antiga (s'amortitza a mitjans s. I a.C., però el material recuperat a l'excavació inclou Campaniana A Lamb. 36, àmfora Itàlica Dressel 1, ceràmica ibèrica a torn, àmfora ibèrica i ceràmica grollera romana).

ACTUACIONS REALITZADES: Estudis antics de M. Ribas. Prospeccions superficials dels anys 1987 i 1989. Excavacions de CODEX l'any 1991-92.

BIBLIOGRAFIA: S.A.M.M. 1977b nº 56, PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987, DEFAUS-MARTIN 1989, CODEX 1992, CODEX 1992g.

OBSERVACIONS: El forn descrit per M. Ribas (dibuixat en una publicació del 1933, però citat de nou el 1949 p. 3) respon a la mateixa descripció que el que Prevosti cita al jaciment de Figuera Major (nº 14.25). O bé hi ha dos forns iguals, o bé Ribas es

repeteix, o bé Prevosti és qui duplica la informació.

- Prop l'àrea excavada fou localitzat en superfície un fragment de Clara D (CODEX 1992g p. 24).

VALORACIO: Jaciment no massa clar, amb materials que ocupen una extensa àrea, indicatiu potser d'una destrucció relativament recent del jaciment. Els materials superficials indiquen que es tracta d'un assentament d'origen republicà, amb materials ibèrics, mentre que les restes constructives són poc conegudes.

Pel que fa a l'àrea excavada es tracta clarament d'una àrea funcional, un magatzem de *dòlia*, que s'amortitza definitivament a mitjans del s. III, però la presència de material residual republicà, l'amortització d'una *dòlia* a mitjans de s. I a.C., i l'aparència del conjunt de l'estructura (retallada al sauló, amb fonamentacions de mur segons una tècnica amb paral·lels indígenes: pedres i tègula lligades sense calç) recorda més aviat un magatzem edificat en època republicana.

La pervivència d'ocupació es documenta en les estructures localitzades antigament per M. Ribas, però no en el magatzem de *dòlia*, abandonat al s. III.

Nº ORDRE: 14.28

NOM JACIMENT: Can Melgà.

MUNICIPI: Mataró (Mapa nº 6).

SITUACIO: Entre el Camí del Mig i l'A-19. Al Pla d'en Boet, prop del Camí del Sant Crist -o d'En Boet-. 25 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: M. Ribas senyala en aquest indret enterraments de tègules, un dels quals amb estela. Sembla que també hi va trobar restes de vàries parets i paviments d'un assentament romà, amb fragments de tègules, bipedals, àmfores, *dòlia* i ceràmica d'us comú i de cuina (PREVOSTI 1981a p. 250).

- Prospectada la zona en el curs d'elaboració de la Carta Arqueològica s'hi pot observar una important presència de materials: ceràmica ibèrica, àmfora tarraconesa, comuna romana i tègules (BURJACHS ET ALII 1987).

FASES-CRONOLOGIA: Materials poc clars, encara que es possible pensar en un ampli període d'ocupació de finals de l'ibèric final i fins l'Alt-Imperi.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballes superficials de M. Ribas. Prospecció de l'indret el 1987.

BIBLIOGRAFIA: S.A.M.M. 1977b n° 89.5, PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: També apareix material a la zona de Can Nonià (Can Sala actualment), a l'extrem Nord de la seva peça. Cal pensar que tot forma part del mateix jaciment, doncs es tracta del mateix tipus de material.

M. Prevosti separa els jaciments de Can Melgà i de Can Nonià, mentre que M. Ribas ho consideren un mateix (M. Prevosti situa malament Can Nonià, situant-la al Sud de l'Autopista, quan aquesta és en realitat Can Nonià Nova, trobant-se l'antiga al Nord de l'A-19 (Can Sala), i per tant propera a Can Melgà. El material ocupa Can Melgà fins a l'extrem Sud, en contacte amb Can Nonià al Nord.

També abans hi havia dos Can Melgà (les restes es troben a la nova, no a l'antiga -que ara es coneix com a Can Teixidor-).

Es interessant destacar aquesta microtoponímia perquè tant Can Melgà com Can Nonià són dos clars topònims llatins, indicatius possiblement de *fundus* romans.

VALORACIO: El material superficial podria provindre del jaciment antigament vist per M. Ribas, ja destruït. En tot cas són indicatiu d'una freqüentació d'aquest indret, una de les millors planes de tota la comarca, en aquest confús moment ibero-romà.

NO ORDRE: 14.29

NOM JACIMENT: Pont de la Vila.

MUNICIPI: Mataró (Mapa n° 7).

SITUACIO: Elevació entre el Torrent del Pont de la Vila (o de la Font del Lladre) i el Torrent de Lluscà. 240 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: M. Ribas va trobar aquí restes de parets molt malmeses, amb paviment de *signinum* (PREVOSTI 1981 p. 456-57).

DESCRIPCIO MATERIALS: M. Ribas cita la troballa de restes d'àmfora, ceràmica més fina, algun tros de tub de plom, sigil.lata, *dolia* i una moneda Baix-Imperial. Sols coneixem un dibuix d'una àmfora trobada al lloc. Sembla tractar-se d'una àmfora Dressel-Pascual 1 (PREVOSTI 1981a p. 456-7).

FASES-CRONOLOGIA: El material aparentment més antic sembla ser l'àmfora Dressel-Pascual 1 que podria situar-nos en la segona meitat del s. I a.C. La presència de sigil.lata pot indicar la pervivència de l'assentament.

ACTUACIONS REALITZADES: Estudis de M. Ribas.

BIBLIOGRAFIA: S.A.M.M. 1977b nº 58, PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: Prospectada la zona en realitzar-se la Carta Arqueològica de la comarca, no es trobà material superficial.

VALORACIO: De nou un jaciment amb poques dades, però amb alguns materials que denoten un origen republicà.

NO ORDRE: 14.30

NOM JACIMENT: Torre de Can Palauet.

MUNICIPI: Mataró (Mapa nº 6).

SITUACIO: Vessant esquerra de la Riera d'Argentona, a la masia de "Can Palauet" i en els seus terrenys de conreu. 45 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Troballes superficials ja d'antic, amb alguna sepultura en tègula destruïda, i restes de parets molt destrossades (PREVOSTI 1981a p. 320).

DESCRIPCIO MATERIALS: M. Ribas va trobar-hi trossos de paviment d'*opus signinum*, fragments d'àmfora i ceràmica romana (PREVOSTI 1981a p. 321).

- El 1948 es trobà en els camps de Can Palauet, a la carretera d'Argentona, una moneda ibèrica de *Lauro* (PREVOSTI 1981a p. 321).

- En prospectar-se la zona el 1987 aparegueren nous materials: alguns fragments de ceràmica ibèrica, de tègules, i d'àmfora Tarraconesa (entre els quals, un fragment de Dressel 2/4) (BURJACHS ET ALII 1987).

FASES-CRONOLOGIA: Horitzó ibèric final i/o Alt-Imperial.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballes antigues de M. Ribas. Prospeccions del 1987.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: El topònim també podria respondre a un topònim antic, "Palacio".

VALORACIO: Massa poques dades per pronunciar-se, excepte tornar a verificar l'existència d'indicis d'ocupació del moment "ibero-romà" a la zona del pla proper a Iluro.

NO ORDRE: 14.31

NOM JACIMENT: Turó d'En Dori.

MUNICIPI: Mataró / Argentona (Mapa nº 7).

SITUACIO: Cim del Turó d'En Dori, però propiament al seu davant (Sud). 359 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: M. Ribas diu haver vist restes de parets i ceràmica superficial (RIBAS 1952).

DESCRIPCIO MATERIALS: M. Ribas hi va trobar ceràmica ibèrica, àmfora ibèrica i ibèrica a mà (RIBAS 1952). J. Sanmartí, que va prospectar el lloc, va trobar-hi diversos fragments de ceràmica ibèrica a torn, grisa i oxidada, fragments de llavi d'àmfora de boca plana, un bocí de Campaniana A i un petit fragment d'àmfora Itàlica (SANMARTI 1986 p. 438-39).

FASES-CRONOLOGIA: Tot i la poca consistència de les restes, J. SANMARTI (1986 p. 439) ha datat el jaciment a principis del s. II a.C. (absència de Campaniana B), una datació que podria estendre's a tota la primera meitat del s. II a.C. i part de la segona.

ACTUACIONS REALITZADES: Prospeccions superficials.

BIBLIOGRAFIA: S.A.M.M. 1977b nº 6, MALUQUER ET ALII 1982, SANMARTI 1986, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: El jaciment és molt a prop de l'anomenat "Turó Cabanyes" (nº 14.32) amb el que podria estar relacionat.

VALORACIO: La pobressa de les troballes fa pensar més aviat en algun petit hàbitat d'època ibèrica final (s. II a.C.), encara en bona part regit per les pautes del món indígena, com en coneixem tants d'altres (hàbitats isolats, d'una o dues estances, etc.). En aquest cas, però, cal tenir en compte el valor estratègic de l'indret escollit per assentar-se.

NO ORDRE: 14.32

NOM JACIMENT: Turó de Cabanyes.

MUNICIPI: Mataró / Argentona (Mapa nº 7).

SITUACIO: En el mateix Turó de Cabanyes. 407 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: M. Ribas hi cita la troballa de ceràmica ibèrica (RIBAS 1952).

DESCRIPCIO MATERIALS: Sols coneixem aquesta referència a un gran escampall de ceràmica ibèrica.

FASES-CRONOLOGIA: Indeterminable.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballes superficials.

BIBLIOGRAFIA: S.A.M.M. 1977b nº 6, RIBAS 1952, SANMARTI 1986, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: Segons els membres de la S.A.M.M. (1977b p. 12) pot tractar-se d'un únic jaciment amb el "Turó d'En Dori" (nº 14.31), doncs el material superficial ocupa tota aquesta àrea enturonada.

VALORACIO: No hi ha prou elements per a valorar-lo com a jaciment, encara que testimonia una ocupació d'aquesta zona de turons.

Nº ORDRE: 14.33

NOM JACIMENT: Desembocadura de la Riera d'Argentona.

MUNICIPI: Mataró (Mapa nº 6).

SITUACIO: Desembocadura de la Riera, prop de la via del tren. 5 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: M. Ribas cita la troballa de trossos de paviments de *signinum*, un petit fragment amb tesselles de marbre blanques i negres, trossos d'àmfores i altra ceràmica. Posteriorment s'hi va trobar enterraments de tègules i àmfores quasi senceres (PREVOSTI 1981a p. 249).

FASES-CRONOLOGIA: Indeterminable, encara que els fragments de paviments en *signinum* poden indicar una cronologia romana Augustea o Alt-Imperial.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballes fortuïtes.

BIBLIOGRAFIA: S.A.M.M. 1977b nº 84, PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: L'ubicació exacte del jaciment és una mica confusa, doncs es situa a la riba Oriental, on hi

han hagut darrerament nombroses reedificacions, amb aportacions de noves terres.

També cal considerar el problema del material arrastrat per la riera. Tot i amb això la presència de tombes de tègula i àmfora pot testimoniar l'existència del jaciment.

VALORACIO: Assentament davant el mar, no sabem de quin tipus, encara que al llarg de la costa des d'Arenys fins Montgat hem trobat altres casos semblants (bé de necròpolis, com podria ser aquest cas), bé de vil·les.

NOM JACIMENT: Vessant Sud del Turó de Can Tunyi.

MUNICIPI: Mataró (Mapa nº 7).

SITUACIO: En el vessant Sud del Turó de Can Tunyi, prop de Can Flaquer (veïnat de Mata). 300 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: M. Ribas cita aquí l'existència de restes d'habitacions ibèriques que s'estenen per la carena, baixant pel pendent del migdia fins a prop de la carretera a Mata. Ran del camí antic que passa per la carena s'excavà una urna cinerària feta a mà (RIBAS 1952 p.49-50 nº 97).

DESCRIPCIO MATERIALS: M. Ribas hi trobà ceràmica ibèrica i romano-republicana, així com recull la notícia d'una antiga troballa d'una urna feta a mà (RIBAS 1952 p. 49-50).

J. Sanmartí no veu estructures ibèriques, sinó més aviat feixes de vinya, però hi trobà material ibèric, especialment ceràmica ibèrica a torn, i entre els materials hi havia algun fragment d'àmfora Itàlica (SANMARTI 1986 p. 422).

FASES-CRONOLOGIA: J. Sanmartí creu possible una datació entorn el s. II a.C. (àmfora Itàlica) (SANMARTI 1986 p. 422).

ACTUACIONS REALITZADES: Prospeccions superficials.

BIBLIOGRAFIA: S.A.M.M. 1977b nº 7, RIBAS 1952, SANMARTI 1986, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: Jaciment situat ben a prop de camins Alto-medievals, que possiblement reprenen traçats més antics.

VALORACIO: Hàbitat possiblement d'època ibèrica final, però encara dins el s. II a.C..

NO ORDRE: 14.35

NOM JACIMENT: Torre Llauder.

MUNICIPI: Mataró (Mapa nº 6).

SITUACIO: En el Pla d'en Boet, antigues finques de Can Tunyi, Maurí, Llauder i Boet, posteriorment masos de Can Isidre de la Bomba, Can Llauder i Cal Negre. Actuals carrers Sant Cugat i Roma del Polígon Espartero. Pel Nord la vil.la arribava fins al Torrent de la Gatassa, on desguassaven algunes de les clavegueres de la vil.la, per Llevant no

depassava el c) Sant Cugat, i per Ponent quedava delimitada per una necròpolis, que no aniria més enllà de l'avinguda Lluís Companys. La part alta de la vil.la estava situada sobre una gruixuda capa de sorres. La part baixa, a uns 7 m. de desnivell, estava sobre argiles. 5-10 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Important i luxosa vil.la romana, excavada en una àmplia superfície. S'hi han localitzat tant sectors industrials (forns, magatzems) com sectors residencials (banys, habitacions amb mosaic, atri, *tablinum*, etc.), que responen perfectament al model de *villa* romana. L'àrea ocupada per les construccions supera els 6.500 m², si bé hi ha diverses fases. De fet l'origen de la vil.la està en un nucli terrisser, amb diversos forns, sobre els quals s'edificarà la vil.la propiament dita.

Donada la complexitat de les estructures i del seu estudi, analitzarem per separat els seus diversos sectors:

- Zona del Clòs Arqueològic.

1a Fase: La primera fase amb restes constructives documentades correspon a un centre terrisser, del qual es coneix l'existència de quatre forns i algunes parets:

* En primer lloc es localitzà un forn ceràmic, a uns 10 m. al Sud de les habitacions 3-8 (fig. 47.1), a 4.5 m. de profunditat, amb el seu abocador de desperdicis de forn. Aquest forn estava quasi arrasat. Consistia en un quadre de 3.6 m. per 4.8 m. amb restes de paviment de tovots cremats i descompostos. Altres tovots insinuaven l'inici de les parets i una obertura de 2.5 m. d'amplada. A 6 m. de distància es va trobar l'abocador, contenint bàsicament restes d'àmfores del tipus Dressel 1- Pascual 1 (PREVOSTI 1981a p. 261-62).

* Al Sud-Est del peristil es varen trobar les restes d'un forn de planta quadrada de 2.5 m. de costat, del qual només restaven uns tovots cremats i descompostos (fig. 57.1)(PREVOSTI 1981a p. 263).

* Del tercer forn, excavat en part els anys 60, sols es conserva la cambra de foc (fig. 47.2). Estava situat sota les habitacions 1,3,4 i 5 de la vil.la. La cambra de foc era construïda a base de maons cuits, en part vitrificats per efecte del calor, i formada exteriorment per tovot. Es possible que tota ella fos de tovot, però els de la part interna quedaren cuits en el seu primer ús. Era un forn amb dos cambres de foc rectangulars, comunicades per una boca comú (PREVOSTI-CLARIANA 1987 p. 199). S'ha calculat que amb la superfície interna del forn (4 m. per 3.8 m.) s'hi podien coure a la vegada o bé 110 àmfores (única fila) o bé 220 (fila doble) (PREVOSTI-CLARIANA 1988 p. 12)

* El quart forn, trobat en les darreres excavacions sota el mosaic de l'habitació 7, és de petites dimensions, de planta circular, de cambra única coberta amb volta de toves d'argila i recobert de pedra (fig. 47.3). Podria tenir un ús domèstic o bé utilitzar-se per a efectuar la fusió dels elements resinosos necessaris per impermeabilitzar l'interior de les àmfores (PREVOSTI-CLARIANA 1988 p. 12).

* En l'excavació recent de l'"Atri", sota els nivells corresponents a les preparacions dels succesius paviments de la vil·la, aparegueren nivells d'aquesta primera fase (PREVOSTI-CLARIANA 1982 p. 9):

- Trinxeres de fonamentació de murs, amb restes d'àmfora Dressel-Pascual 1, alguns d'ells amb defectes de cocció i altres crusos, i presència esporàdica de Parets Fines, forma Mayet X.

- Paral·lel a la paret Est de l'estança posterior, a uns 40 cm. i a la mateixa alçada de la trinxera de fonamentació, apareix l'inici d'una segona paret que es conserva en uns 60 cm., de doble parament i feta a base de pedra amb argila, apreciand-se en el reompliment àmfora Dressel-Pascual 1 (fig. 47.3). Aquestes estructures contacten amb el forn d'àmfores de planta quadrada tallat per la paret Sud de l'"Atri".

* Sota l'habitació nº 3 del Planol de M. Ribas, aquest autor ens diu que "a mayor profundidad existe un grueso muro de 1.20 m. de espesor, que está situado dentro de un nivel de arena sin otros restos de construcción, faltando también los fragmentos de cerámica y de materiales que pudieran facilitar su datación. Este muro debió pertenecer a las construcciones más primitivas, según se deduce de su profunda situación, extendiéndose por debajo de las demás construcciones que corresponden al nivel normal de la villa" (RIBAS 1972 p. 123).

Aquestes estructures s'interpreten com un taller de ceramista, amb una àmplia extensió de terreny a l'aire lliure. A l'estrat coetani d'aquestes estructures es trobaren taques i abocaments de cendra, fragments de tovots del forn, i elements ceràmics. Entre aquests últims destaquen per la seva abundància relativa els fragments d'àmfora Pascual 1, alguns cuits, altres cremats o deformats, i alguns sense coure. També s'han trobat alguns fragments d'àmfora Dressel 2/4, encara que escassos, trossos d'argila amb ditades, separadors de cuita, un tipus de gerra en ceràmica comú possiblement fabricada aquí, i un *pondus* deformat per la cocció. Com a ceràmica fina, ha aparegut ceràmica de Parets Fines (Mayet XX, IV, i de "closca d'ou") i una imitació del servei I de T.S. Aretina (PREVOSTI-CLARIANA 1987 p. 199-200).

Aquestes construccions són amortitzades per nivells d'una datació aproximada entorn el canvi d'era (amb

materials com la T.S. Aretina (Goudineau 17-b i 25-a), Parets Fines (Mayet III), lluernes (Dressel 4 i 12), materials datable entre el 15 a.C. i el canvi d'era). Aquests nivells corresponen ja a la primera edificació de la *villa*.

2a Fase: Entre el 15 a.C. i el canvi d'era es data la construcció de les estructures de la *villa*. D'aquesta segona fase coneixem un sector residencial format per grans habitacions (1 a 8) que se situen entorn un gran distribuïdor (nº 1), tal vegada un pati descobert, amb un sòl de terra piconada (fig. 47.4). Des de l'habitació 1, mitjançant el passadís 6, s'accedia al peristil i al jardí central de la casa, 9 i 10. Es tracta d'un gran pati interior rectangular, envoltat d'un pòrtic de columnes (fetes de maons, arrebossades). Al Nord de les habitacions es van aixecar els banys de la casa, amb la típica distribució en *frigidarium* (habitació 14), *tepidarium* (15) i *caldarium* (16), en disposició rectilínea, típica de les *villes* (PREVOSTI-CLARIANA 1988 p.12-13).

3a Fase: En època dels Severs (finals s. II inicis s. III) hi ha una gran reestructuració de la *villa*, coincidint amb un moment de gran esplendor (fig. 47.5). El distribuïdor (hab. 1) esdevé un atri amb impluvi, s'aixeca el nivell de la gran sala de recepció. Es decoren els sols de moltes estances amb mosaics d'*opus tessellatum*, aplacats de marbre, decoració parietal de pintura i estucs en relleu (PREVOSTI-CLARIANA 1988 p. 15).

4a Fase: En època tardo-romana la *villa* reconverteix cap a tasques productives algunes estances de caire residencial (fig. 47.6). L'aula 2 conserva el seu sentit residencial, i se li afegeix una capçalera semi-circular, en forma d'exedra. L'aula 7 es transforma en un magatzem de *dolia*. L'assentament continua utilitzant-se en època Alt-Medieval (PREVOSTI-CLARIANA 1988 p. 15-16).

- Zona fora del Clòs arqueològic.

* Altres sectors de la *villa*, excavats bé en els anys 60 o bé documentats arrel de la destrucció que sofrí l'indret en aquests anys, els trobem al costat Est i Oest del Clòs (fig. 47.1). Per un costat veiem els forns tardo-republicans nº 17 i 23 de la figura (ja descrits anteriorment), però també el conjunt nº 12-16, un grup d'habitacions que constitueix un segon nucli residencial de la *villa*, amb una estança pavimentada amb *opus sectile*. No sabem, però, la seva cronologia. La zona indicada amb els nº 34 correspon a un grup de quatre forns d'una important indústria de vidre. Les habitacions nº 26-28 s'han interpretat com naus de magatzem. El nº 30

correspón a dues llargues clavegueres, que desguassen en el Torrent de la Gatassa. Al costat del nº 30 hi trobem un abocador d'escombraries excavat l'any 1982, amb materials tardo-romans i post-romans, i on aparegué també el fons d'un pou (PREVOSTI-CLARIANA 1988 p.17).

* El 1989 s'excavà el sector situat davant el Clòs Arqueològic, al costat del c) Roma (fig. 47.7). S'excavaren cinc habitacions romanes, i restes d'un abocador (fig. 47.8). Les estructures estan situades 7 m. per sota de la cota de les del Clòs Arqueològic.

- Les habitacions estaven estructurades a partir d'un notable mur de terrassament, nº 28 (CERDA-PEREZ 1991 p. 131-138). Es un mur de calç d'uns 110 cm. d'amplada, trobat practicament arranat del tot. El mur s'assentava directament sobre la terra verge, que no va ser previament aplanada. Darrera el mur de calç hi havia la capa d'argiles que formaven el sòl natural. No existien restes arqueològiques en l'espai comprés entre el mur i el Clòs, el que fa pensar que estem davant d'un mur d'aterrassament. Per datar aquest mur es compta únicament amb fragments de llavis d'àmfora del tipus Pascual 1, de cronologia Augustea. També es localitzà part d'una petita trinxera de fonamentació que proporcionà únicament trossos de teules, pedretes i fragments informes d'àmfora.

Les parets de les habitacions 1 i 2, que s'entreguen a aquest mur, tenen una datació incial (trinxera de fundació) del segon quart del s. I d.C.. L'habitació 1 és una habitació de caire funcional (amb un *dolium in situ*), on sols la part inferior de la paret és de pedra, mentre que la part superior era de tovots (alguns dels quals s'han conservat). L'habitació nº 2 estava pavimentada amb un mosaic.

L'habitació nº 3 era de cronologia anterior a les habitacions nº 1 i 2. No se sap, però, com estava relacionada amb el mur d'aterrassament, l'únic element que podria tenir una cronologia similar a ella. El mur que la delimitava pel Nord-Oest estava fet de maons units amb fang. Pel N-N.E. la delimitava un mur fet amb pedres unides amb fang. Al terra hi havia un paviment de calç, cendres i pedres on s'ha localitzat forats de *dolia*, una d'elles *in situ*.

Les habitacions 4 i 5 practicament no s'excavaren. La orientació dels murs d'aquestes habitacions de la "part baixa" de la vil·la mantenen la mateixa orientació que els de la part alta, el que suposa una mateixa obra de planificació per a tota la vil·la, datable en els inicis del s.I d.C. (CERDA-PEREZ 1991 p. 140). De fet aquesta mateixa orientació és més antiga: és la dels forns i murs tardo-republicans, i la del gran mur d'aterrassament.

- Al sector 4 i 5 de l'excavació, zona lliure de construccions romanes, s'excavà un abocador (CERDA-PEREZ 1991 p. 139). De fet es tractava de dos abocadors superposats. L'abocador superior ha estat interpretat com un abocador de deixalles domèstiques de la vil·la, datable a finals del s. III inicis s. IV.

L'abocador inferior era un abocador d'àmfores, que corresponien a envasos Pascual 1 i, en molta menys abundància, de Dressel 2/4. Algunes eren peces de coccio defectuosa o amb excessos de cuita. Junt amb aquest material amfòric aparegueren altres materials: T. S. Itàlica (Goud. 12, Ritt. 5, etc.), T.S. Sud-Gàl·lica Drag. 18/31), imitacions locals de T. S. Itàlica i vasets de Parets Fines. La datació final d'aquest abocador és d'època de Tiberi (CERDA-PEREZ 1991 p. 140).

Es de destacar el fet que la cronologia final d'aquest abocador d'escombraries (aproximadament segona dècada del s. I d.C.) correspon amb la datació fundacional de les habitacions adossades al mur d'aterrament (28).

* Finalment es conserva una notícia antiga (s. XVIII) on es parla que a la finca de Can Tunyí "se troba un aqüeducte, o camí subterràneo de molta extensió, però interceptat per los grans desmonts de paret y de terra fets ab un art que se compren que antiguament eran banys, puig los usaban molt los Romans" (PREVOSTI 1981a p. 251). Cal pensar, doncs, que al s. XVIII es conservaven restes bé d'un aqüeducte o bé d'una claveguera.

DESCRIPCIO MATERIALS: Ja al llarg de la descripció de les estructures hem anat descrivint els materials que permetien datar i interpretar els diversos nivells del jaciment, i per tant no cal ara repetir-ho.

El que sí val la pena estudiar, però, és un notable conjunt de materials arqueològics apareguts en les excavacions de la vil·la i que no corresponen amb cap nivell arqueològic dels detectats. Em refereixo a un important grup de materials tardo-republicans, de s. II i I a.C., que ha aparegut barrejat en nivells arqueològics posteriors, sovint Alt-Imperials.

Veiem-los rapidament (PREVOSTI 1981a p. 265-305):

Ceràmica Fina:

* Campaniana A: 2 frags. vora Forma Lamb. 27; 7 frags. informes (0.2 % ceràmica fina).

* Campaniana B: 1 frag. Forma Lamb. 5; 2 frags. Formes Lamb. 5; 6 frags. informes (0.2 % ceràmica fina).

* T.S. Aretina (2.8 %); T.S. Sud-Gàl·lica (17.4 %); T.S. Hispànica (19.4 %); T.S. Clara A (55.1 %); T.S.

Clara C (1.3 %); T.S. Clara D (1.8 %). (TOTAL FRAGS. CERÀMICA FINA: 5.774).

Ceràmica comuna:

- * Ibèrica pintada: 1 frag. fons; 2 frags.informes.
- * Grisa Emporitana: 2 frags. peça globular; 1 frag. olleta de vora girada cap enfora; 1 frag. informe de pasta marró, amb grafit llatí; 10 frags. carena de gerreta bitroncocònica; 1 frag. informe amb "grafit en forma de fletxa" (probable grafit ibèric, signe "U"); Altres fragments fins arribar a 90 fragments.
- * Ibèrica a torn: 1 frag. informe de "pasta Sandvitx", decorat amb incisions fetes en cru de línies en diagonal separades per ratlles horitzontals; diverses vores de peces de tradició ibèrica.
- * Tradició Grisa Emporitana: Diversos vasos amb tècnica i formes seguint els tipus de la Grisa Emporitana.
- * Possible ibèrica Tardana: 1 peça amb engalba blanca.
- * Ceràmica a mà: 1 olleta de ceràmica de cuina feta a mà. Pasta grisa. Fons pla.
- * Comuna romana: entre les diverses peces cal destacar l'existència d'una tapadora amb grafit ibèric (fig. 47.9).
- * Roig Pompeià: 1 plat.
- * Lluerna: 6 exemplars de lluernia tipus Dressel 3 (s. I a.C.).

Altres materials:

- * Monedes ibèriques: moneda de *Iltirces*, As semi-uncial de *Eusti* (133-105 a.C.), As semi-uncial de *Sedeiscen* (105-82 a.C.), As de *Iaca* (105-82 a.C.), As de *Nerancen* (175-71 a.C.), dos semis il·legibles (s. I a.C.), dos asos semi-uncials il·legibles.
- * Monedes ebusitanes: 3 exemplars de la seca d'Ebusus (s. I a.C.).
- * Monedes romano-republicanes: Denari fraudulent d'estany de P CORNELIO LENTULO SPINTHER (74 a.C.); Quinari de plata; denari fraudulent d'estany; denari fraudulent legionari de Marc Antoni, amb ànima de bronze recoberta de plata.

- A part d'aquests materials recollits per M. Prevosti, es coneix l'existència d'algun altre material antic al jaciment. Es el cas de diversos fragments pertanyents a una peça del taller de les Petites Estampetes, d'una cronologia entorn el s. III a.C. apareguts a l'excavació d'urgència de J.A. Cerdà i S. Pérez, en una posició clarament residual (CERDA 1988).

- A part d'aquests materials indicis d'un moment més antic, al jaciment es coneix un important conjunt de peces arquitectòniques de marbre (capitells, plaques, motlures, etc..), així com tres retrats en marbre blanc del s. I i II d.C. Son elements

indicatius de l'alt luxe de la vil·la (PREVOSTI 1981a p. 291-94).

- També es destacable la producció amfòrica, amb una gran quantitat d'estampetes sobre les produccions de Pascual 1 i Dressel 2/4 (PASCUAL 1977, MIRO 1988 p. 38-39). R. Pascual elabora un catàleg de les estampetes aparegudes, unes 40, de les quals unes 8 o 10 s'emprarien a Torre Llauder (MIRO 1988 p. 39): entre elles BP, AS, SEC, AT, i uns tres grafit. A part tenim la marca L HER OPT, que coneixem sobre tègula, i esta citada sobre àmfora. A aquest inventari, PREVOSTI-CLARIANA (1987 p. 202) hi afegeixen la marca VERD i AR, així com un grafit en forma de "X" (fig. 47.10) que podria ser ibèric (fet abans de la cocción), però també llatí.

Es de destacar que algunes de les marques d'àmfora recorden els signes ibèrics (de fet algun pot ser interpretat per exemple com el signe "N"). Així R. Pascual senyala la presència de "varias estampillas ilegibles o con signos convencionales que no son letras y a menudo recuerdan los caracteres del alfabeto ibérico" (PASCUAL 1977 p. 63).

FASES-CRONOLOGIA: Ja quan hem parlat de les estructures hem establert la cronologia del jaciment, amb les seves diverses fases, i per tant ara no cal repetir-ho. El que no queda clar en aquesta cronologia, però, és el moment inicial del jaciment. Si bé sembla clar que els primers estrats del jaciment corresponen a les estructures del taller de terrisseria de la segona meitat del s. I a.C., cal donar una explicació als materials de cronologia més antiga que apareixen en nivells arqueològics d'època posterior, però nivells arqueològics al cap i a la fi. Són materials de s. II i sobretot I a.C., amb alguna peça més antiga, que poden indicar una cronologia inicial del jaciment a finals del s. II a.C. o inicis del s. I a.C.. No sabem quines estructures eren les d'aquest moment, però és possible pensar que n'hi havien.

L'altre gran moment de canvi al jaciment és el pas de les estructures del taller terrissaire a les estructures de la vil·la, canvi que es produeix en el moment Augusteu.

ACTUACIONS REALITZADES: Treballes ja des del s. XVIII a l'indret. A partir del 1960, quan comença l'urbanització del lloc, comencen les excavacions dirigides per M. Ribas, que continuen fins l'any 1969. Del 1981 al 1985 excava a l'indret M. Prevosti. El 1986 excavació d'urgència de Orobitg i Caballero. El 1987 excaven A. Marqués i S. Perez. Finalment el 1989 excaven J. A. Cerdà i S. Perez.

BIBLIOGRAFIA: RIBAS 1972, S.A.M.M. 1977b n° 64, PREVOSTI 1981a, PREVOSTI-CLARIANA 1982, PREVOSTI-CLARIANA 1985, PREVOSTI-CLARIANA 1987, BURJACHS ET ALII 1987, PREVOSTI-CLARIANA 1988, MIRO 1988, CERDA 1988, CLARIANA 1990b, CERDA-PEREZ 1991.

OBSERVACIONS: Es tracta de la *villa* romana millor coneguda de tota la comarca del Maresme. Malauradament, però, bona part de la informació que coneixem queda limitada a l'àrea conservada del jaciment (protegida pel Clòs Arqueològic), doncs el reste fou excavat a mesura que s'anava destruint. Aquest fet planteja el problema de la parcialitat de la informació que tenim. Coneixem molt bé la part residencial, especialment de la vil.la severa, però no a tots els llocs es coneixen els estrats inferiors. Sembla clar que les excavacions dels anys 60 s'acabaven en moltes habitacions quan apareixien els nivells amb mosaics (d'època severa la major part). En el Clòs arqueològic ha estat a partir dels anys 80 quan s'ha excavat a sota dels mosaics, apareguent les estructures d'època augustea o anterior, però això ja no es possible de fer als sectors de la vil.la destruïts i arrassats. Queda per tant el dubte de saber si en aquestes zones existien estructures i nivells arqueològics que ens poguessin explicar la presència de material com les Campanianes als estrats d'època imperial del jaciment.

De fet crec que la presència d'aquest material pot explicar-se per tres motius: 1- Existien unes estructures republicanes que, al edificar-se a sobre altres construccions, desaparegueren sense deixar més rastre que els materials barrejats. 2- Existien estrats republicans, més o menys ben conservats, que al excavar-se posteriorment no foren reconeguts pels arqueòlegs, encara que posteriorment en trobaren els materials corresponents. 3- No existien nivells ni estructures d'època republicana. Són materials provinents d'altres indrets, fora del jaciment (però, com arriben als estrats Imperials??, rodats??).

VALORACIO: Es tracta d'una vil.la romana luxosa, situada ben a prop d'*Iuro*, el que pot indicar-nos que en algun moment de la seva història funcionà com a *villa* suburbana (potser això podria explicar la amortització d'estructures productives en època Augustea, i la transformació en zona residencial de bona part del jaciment).

De tota manera el que ens interessa d'aquest jaciment són els seus nivells antics. La presència de materials d'època clarament republicana (Campaniana, Grisa Emporitana, ibèrica a torn, monedes ibèriques i republicanes, diversos grafitis ibèrics), ens indica l'existència al lloc d'algun tipus d'assentament d'aquest moment. A la segona

meitat del s. I a.C. el lloc esdevé un centre terrisser, un conjunt de forns on es produeixen algunes de les primeres produccions per exportar ví documentades a la comarca (àmfores Pascual 1). D'aquest taller amfòric, amb tres forns ceràmics i un quart més petit, en coneixem també alguna resta d'habitació, que presenta paviments de terra i murs de pedra lligada amb fang, una tradició constructiva més ibèrica que romana. Es també un factor important a destacar que la vil·la propiament dita sorgeix a partir d'un centre terrissaire anterior. Es a dir, com ja hem vist en altres jaciments, la vil·la no apareix com a tal d'una manera inicial, ja des de l'origen de l'ocupació de l'indret, sinó que apareix en una segona fase, ja a partir d'August. Possiblement el sorgiment de la vil·la, amortitzant un centre terrisser que practicament ja produeix molt poques àmfors Dressel 2/4, ens indica l'èxit de la producció i comercialització dels productes envassats en Pascual 1, reorganitzant-se totalment, d'una manera quasi espectacular, l'assentament industrial. Ara, a partir d'August, aquest jaciment esdevé una altra cosa, el que anomenem vil·la romana.

Nº ORDRE: 14.36

NOM JACIMENT: Can Summers.

MUNICIPI: Mataró (Mapa nº 7).

SITUACIO: A la carretera de Mata, prop del Torrent Forcat. 135-115 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: M. Ribas va trobar-hi restes d'un dipòsit fragmentat, restes de parets i de paviments d'*opus signinum*, un molí i ceràmica romana abundant (un fragment de T. S. Sud-Gal·lica, d'època Flavia) (PREVOSTI 1981a p. 477). Una mica més a sota d'aquest punt va trobar una urna cinerària contenint cendres, restes d'ossos i un ham de bronze. Al costat dos vasos molt fins fets a torn i una moneda d'ilduro (PREVOSTI 1981a p. 478).

DESCRIPCIO MATERIALS: No se'n coneixen més que els indicats a les publicacions de M. Ribas.

FASES-CRONOLOGIA: Algun materials és del s. I d.C., però podrien haver-hi indicis anteriors.

ACTUACIONS REALITZADES: Estudis de M. Ribas.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: Podria tractar-se d'un nucli relacionat amb el jaciment de Can Gallifa (nº 14.14), situat molt a prop.

VALORACIO: Assentament Alt-Imperial, amb algun indici més antic (incineració).

Nº ORDRE: 14.37

NOM JACIMENT: Pla dels Capellans.

MUNICIPI: Mataró (Mapa nº 7).

SITUACIO: Camps de conreu a l'Est i Oest del Torrent de Figuera Major, al Nord del barri de Vista Alegre. 120 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES I MATERIALS: Durant les prospeccions superficials del 1989 es recollí en aquest punt material superficial. Es recollí una bona quantitat de ceràmica ibèrica a torn. El material tenia un aspecte mitjanament rodat (DEFAUS-MARTIN 1989).

Recenment, però, s'hi han efectuat 10 sondeigs arqueològics (CODEX 1992 p. 169):

- En els primer sondeig va apareixer un estrat (U.E. 1002) amb material antic: àmfora ibèrica i romana, comuna ibèrica i africana. Estrat d'origen erosiu.

- En el segon, en un estrat amb material modern, va apareixer àmfora Tarraconesa, comuna ibèrica i Campaniana A.

- En el sondeig nº 4 va apareixer un estrat (U.E. 4002), sols conservat en les irregularitats més pronunciades del terreny geològic, afectat per treballs agrícoles moderns, que presentava un conjunt de materials molt interessant:

* Campaniana A (2 frags.).

* Ceràmica comuna ibèrica (221 frgas.), ibèrica a mà (2 frags.), àmfora ibèrica (46 frags.).

* Amfora Itàlica (2 frags.).

* Tègula (12 frags.).

Aquest material ens permet situar la seva formació al llarg del s. II a.C. (CODEX 1992 p. 174).

L'estrat que es troba per sobre aquest (U.E. 4001), però, pot ajudar a definir millor la cronologia, doncs ja hi trobem un possible fragment de Campaniana B, així com àmfora Itàlica i ceràmica ibèrica (a torn i a mà), el que permet enmarcar millor l'evolució cronològica del jaciment (sempre dins l'ibèric final).

- En el sondeig nº 10 va apareixer un estrat (U.E. 10002) format per aportacions naturals, nivell d'argiles, sorres, i sauló desfet, amb material antic: fragments de tègula, ceràmica comuna ibèrica

i àmfora ibèrica. Hi ha algun fragment d'ibèrica pintada.

FASES-CRONOLOGIA: Horitzó ibèric final, delimitat per la presència de Campaniana A, Campaniana B, i materials ja romans (tègula, àmfora Itàlica). La presència d'un nivell inicial només amb Campaniana A pot fer-nos pensar en una cronologia inicial de segona meitat de s. II a.C. (dona't el contexte, no sembla més antic).

El jaciment va perviure fins l'Alt-Imperi.

ACTUACIONS REALITZADES: Prospecció superficial l'any 89, i sondejos l'any 1992 per part de CODEX.

BIBLIOGRAFIA: DEFAUS-MARTIN 1989, CODEX 1992.

OBSERVACIONS: El material podria provenir d'un punt més alt del suau pendent on s'ha localitzat aquest conjunt de materials. Els sondeigs de CODEX han testimoniat la gran transformació recent del lloc per part dels aterraments i els cultius moderns. El mitjanament baix rodament dels materials fa pensar en una ubicació pròxima de l'assentament.

VALORACIO: Sols podem constatar la freqüentació de l'indret en època ibèrica final, des del s. II a.C., encara que no podem saber quin tipus d'assentament hi havia ben a prop d'aquí. En tot cas sembla clara la seva pervivència fins època Alt-Imperial.

NO ORDRE: 14.38

NOM JACIMENT: Forn de les Casetes.

MUNICIPI: Mataró (Mapa nº 7).

SITUACIO: Al N.E. del turó d'Onofre Arnau, a la riera del Barranc i en els camps riberencs d'ambdues bandes. 65 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: A la riera del Barranc, prop de Can Pou, es va descobrir restes d'un forn d'àmfores i llur escombrera.

A la riba esquerra es pot observar de forma clara la secció de la cambra de foc d'un forn. S'hi veuen dues pilastres de totxos i la línia inferior de la fogaina. Pocs metres cap el Sud, i al cantó dret, hi ha una pila de material, principalment àmfores Laietana 1, que correspondria a l'escombrera.

DESCRIPCIO MATERIALS: Els únics materials que coneixem són aquests provinents de l'abocador, amb presència d'àmfora Laietana 1 (DEFAUS-MARTIN 1989).

FASES-CRONOLOGIA: L'inici de producció de l'àmfora Laietana 1 pot situar-se entorn la meitat del s. I a.C., sino una mica abans, produint-se al llarg d'aquesta segona meitat de segle. Per tant aquest jaciment sabem que existia en aquesta segona meitat del s. I a.C.

ACTUACIONS REALITZADES: Prospecció superficial amb motiu de les obres de l'Autovia.

BIBLIOGRAFIA: DEFAUS-MARTIN 1989.

OBSERVACIONS: Segons els arqueòlegs que descobriren el jaciment, donades les característiques intrínseques dels forns (ocupació d'una extensió considerable de terreny, i discontinuïtat al llarg del temps en l'ubicació de l'abocador), s'ha de pensar que a ambdós costats de la riera (sobretot a la dreta) poden apareixer més materials (DEFAUS-MARTIN 1989). Malauradament aquest jaciment no ha pogut ser excavat al quedar fora de l'àrea afectada per la construcció de l'Autovia.

Es de destacar la proximitat d'aquest jaciment al jaciment de Can Pou (nº 14.39), amb el qual probablement està relacionat. A la zona de Can Pou i d'un saferig prop d'ell s'hi van trobar restes romanes. D'altra banda a tota la zona entre les rieres del Barranc (on és el forn) i la de Mata s'hi va trobar un important volum de material ibèric en superfície.

VALORACIO: Forn productor d'un tipus d'àmfora que, després de les imitacions locals de Dressel 1, són les primeres àmfores que per a exportat vi es produeixen a la comarca.

La importància d'aquest jaciment és molt alta, doncs pocs forns productors d'aquest tipus d'àmfora es coneixen (potser La Salut, Fenals i Tarragona (MIRO 1988 p.63)), essent dels primers que es coneix al Maresme.

El jaciment es indicatiu d'un assentament, establert a mitjans del s. I a.C. com a mínim, que ja en aquest moment inicial es dedica a produir vi per a l'exportació, un element clarament inmers dins l'esquema productiu del món romà.

Cal relacionar aquest jaciment amb el jaciment de Can Pou, un jaciment amb una presència de materials ibèrics molt important.

Nº ORDRE: 14.39

NOM JACIMENT: Can Pou.

MUNICIPI: Mataró (Mapa nº 7).

SITUACIO: Vessant Nord-Est del Turó d'Onofre Arnau, entre la riera del Barranc i la Riera de Mata. 70 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: M. Ribas citava les restes d'una vil·la en el Vessant Est i Nord del Turó d'Onofre Arnau, on va trobar sigil·lata amb bells relleus (en construir-se un safareig). També citava restes d'una vil·la a Can Pou, molt perdudes, que es barrejaven amb material d'època ibèrica (PREVOSTI 1981a p. 443).

Prospectant el 1989 la zona es trobà un notable volum de material superficial (DEFAUS-MARTIN 1989). Recentment l'empresa CODEX ha efectuat uns sondejos en aquest sector, encara que no ben bé a l'àrea amb més material superficial localitzat l'any 89 (CODEX 1992 p. 279). S'efectuaren alguns sondejos prop del safareig, sense trobar estructures, localitzant-se algun material ibèric i romà (entre ells un fragment de Campaniana A Tardana). Ja propiament a Can Pou també s'efectuaren sondejos, que si bé no localitzaren estructures documentaren l'existència d'alguns materials: T.S. Itàlica, T.S. Hispànica, Parets Fines tardo-republicanes, comuna ibèrica, comuna romana i comuna d'origen africana. No es material "in situ", sinó arrossegat per la riera.

DESCRIPCIO MATERIALS: Com ja hem vist, durant les recents prospeccions i sondeigs s'ha posat al descobert la presència de ceràmica ibèrica en una àrea bastant gran compresa entre les rieres del Barranc i de Mata. Entre ambdues rieres hi ha un petit promontori que segurament és el lloc d'on provenen els materials ibèrics.

FASES-CRONOLOGIA: Horitzó ibèric final. Nivell Alt-Imperial.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballes antigues. Prospeccions sistemàtiques superficials de l'any 1989. Sondeigs del 1992 de CODEX.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987, DEFAUS-MARTIN 1989.

OBSERVACIONS: Aquest material, i el del jaciment "Propietat de la vidua Regàs" (nº 14.40), podrien ser el precedent ibèric que Ribas esmenta. Seguint aquest raonament, J.Mà Defaus i A. Martin consideren que cal situar l'assentament romà al Nord - Nord-Oest del mas de Can Pou, i als voltants del safareig. Per a aquests autors no es tracta d'un mateix jaciment amb material ibèric i romà (com PREVOSTI interpreta (1981a p. 443)), sinó que es tracta de dos nuclis diferents: un nucli romà al voltant del safareig i un d'ibèric al promontori entre les dues rieres (però on, entremig del material ibèric, també n'ha aparegut de romà). Els

sondejós efectuats aquest any per CODEX, però, no han pogut localitzar estructures al sector de Can Pou, el que fa pensar en l'existència d'un únic jaciment.

També cal destacar la proximitat de les restes descobertes per M. Ribas i el "forn de les Casetes" (nº 14.38), fins al punt que és possible parlar d'un únic assentament, amb dependències d'habitació i de producció. La presència en tot aquest sector de material ibèric també pot ser molt significativa.

VALORACIO: No és clar si estem davant d'un assentament ibèric que es romanitza, o bé davant dos assentaments, un d'ibèric i un de romà, situats pràcticament l'un al costat de l'altre. Sigui com sigui, el que és clar és que hi ha un fenomen de pervivència d'ocupació a l'indret, des d'època ibèrica fins època romana Alt-Imperial, potser en el mateix punt, potser amb un petit desplaçament. El que és més significatiu, però, és que en aquest mateix sector, una petita vall, tenim també un forn documentat ("forn de les Casetes" nº 14.38), un forn que produïa àmfora romana Laietana 1, és a dir, una de les primeres produccions vinàries locals. Aquesta producció té lloc per tant en un contexte on documentem un fenomen de pervivència de l'ocupació, un sector amb forta tradició indígena.

Nº ORDRE: 14.40

NOM JACIMENT: Propietat de la vidua Regàs.

MUNICIPI: Mataró (Mapa nº 7).

SITUACIO: A ambdós costats de la montanya que hi ha a la riba esquerra de la Riera de Mata, a l'alçada de Can Pou. 80 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Materials superficials.

DESCRIPCIO MATERIALS: Troballes superficials i disperses de ceràmiques ibèriques i romanes en els camps i a ambdós cantons de la montanya que hi ha a l'altra banda de la Riera de Mata. El material sortia a les zones més erosionades i semblava procedir del cim. El cim, però, està erosionat i sense sediment (DEFAUS-MARTIN 1989).

FASES-CRONOLOGIA: Horitzó ibèric i romà, potser ibèric final.

ACTUACIONS REALITZADES: Prospeccions sistemàtiques.

BIBLIOGRAFIA: DEFAUS-MARTIN 1989.

OBSERVACIONS: Sembla que no hi ha sols material ibèric, sinó ibèric i romà barrejat, el que fa pensar en una cronologia ibèrica baixa, dins l'ibèric final.

VALORACIO: Nou cas d'assentament del qual sols coneixem material superficial. Aquest material, ibèric i romà, pot indicar la presència d'un hàbitat de l'ibèric final. No es possible analitzar aquest jaciment, però, sense estudiar-lo conjuntament amb els del seu costat, amb els quals està relacionat ("Forn de les Casetes", "Can Pou", n° 14.38, 14.39). El conjunt dels tres jaciments ens permet entreveure l'evolució d'un assentament indígena cap a formes molt més romanitzades, i que està perfectament integrat dins les estructures productives i comercials del món romà.

N^o ORDRE: 14.41

NOM JACIMENT: Camí de la Geganta.

MUNICIPI: Mataró (Mapa n° 7).

SITUACIO: Al Nord del nucli urbà de Mataró, sobre el Camí de la Geganta, entre dos torrents. 40 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Materials sorgits arrel d'unes construccions. No es coneixen les estructures on aparegué.

DESCRIPCIO MATERIALS: Tot i que no sabem amb quines estructures estava relacionat, la gran quantitat de material aparegut fa pensar que n'hi havia d'algun tipus. Es material ibèric, datable per les importacions entre el s.II i I a.C. Entre el material recollit no hi apareix la T. Sigil.lata (comunicació personal J. Garcia).

FASES-CRONOLOGIA: Ibèric final, anterior en tot cas al tercer quart del s. I a.C.

ACTUACIONS REALITZADES: Recollida de material arrel d'unes obres, als anys 70.

BIBLIOGRAFIA: GARCIA 1990.

OBSERVACIONS: Malauradament aquest material no ha estat encara estudiat amb detall.

VALORACIO: Aquest gran volum de material ibèric és indicatiu de la presència a l'indret, o ben a prop, d'algun tipus d'hàbitat del moment ibèric final.

NO ORDRE: 14.42

NOM JACIMENT: Menhir prop de la Riera de Cirera.

MUNICIPI: Mataró (Mapa nº 7).

SITUACIO: Situat prop de la Riera de Cirera, al desviament d'aigües. 35 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Menhir de 2 metres d'alçada (RIBAS 1952 p. 23 Apt. 59).

FASES-CRONOLOGIA: La presència d'una gran pedra, un "menhir" com el denomina M. Ribas, en un punt situat al costat de la Riera de Cirera, que ha estat sovint una via de comunicació a més de Riera, podria indicar alguns tipus de fita lligada al món antic (mil.liari?). Es tracta d'una suposició totalment hipotètica.

ACTUACIONS REALITZADES: Prop de la Riera de Cirera fou destruït un menhir de 2 m. d'alçada, descobert amb motiu de les excavacions per a la construcció del desviament d'aigües de Mataró (RIBAS 1952 p. 23 Apt. 59).

BIBLIOGRAFIA: RIBAS 1952, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: Il.localitzat durant les prospeccions de la Carta Arqueològica.

VALORACIO: Podria tractar-se d'un mil.liari, o potser d'una fita antiga, potser una fita del cadastre romà.

NO ORDRE: 14.43

NOM JACIMENT: Baixada de St. Simó nº 13.

MUNICIPI: Mataró (Mapa nº 6).

SITUACIO: En l'actual carrer de la Baixada de St. Simó nº 13, a la part més antiga del nucli de Mataró, dins del perímetre de la ciutat romana, assentada sobre una petita elevació natural. 20 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: En una excavació d'urgència efectuada a l'indret es va documentar l'existència d'un assentament anterior a la fundació de la ciutat romana (GARCIA 1988b).

L'excavació va identificar diverses fases relacionades amb la ciutat romana, la més antiga de les quals, que coincidia amb el nivell fundacional de la ciutat, amortitzava les estructures anteriors,

que aquí ens interessien. Aquestes estructures consistien en dos murs (U.E. 2 i 3), un paviment de terra trepitjada (U.E. 36), un possible paviment (U.E. 23), i una fossa domèstica (U.E. 37) (GARCIA 1988b).

Es tracta doncs d'unes estructures bastant afectades per les remocions posteriors, però que permeten veure l'existència d'un petit assentament, amb una habitació i una fossa, tot ell d'un caire bastant modest.

Aquestes estructures han estat identificades pel seu excavador com les restes d'un assentament ibèric de plana, anterior a la fundació de la ciutat (GARCIA 1990 p. 330).

DESCRIPCIO MATERIALS: Els materials d'aquest jaciment estan en procés d'estudi, juntament amb els altres materials republicans del nucli d'Iluro. Es per això que recollirem tan sols els materials trobats a l'amortització de la fossa del petit assentament (U.E. 37), ben indicatiu de la cultura material dels pobladors de l'indret en el seu moment final (GARCIA 1988b):

Ceràmica Fina:

* Campaniana A Tardana: una peça, pàtera de la forma Lamb. 5 / Morel 2255.

* Campaniana B: 1 peça Lamb. 1/ Morel 2300; 1 peça Lamb. 2/ Morel 1222; 1 peça Lamb. 5/ Morel 2255/ 1 peça Lamb. 5-7/ Morel 2257.

* Campaniana C: 1 peça Lamb. 7/ Morel 2284. A la vora té una empremta, en forma de cua d'oreneta, deixada per una reparació.

Ceràmica comuna:

* Parets Fines: 1 cubilet F. Mayet II, d'origen Itàlic; 1 frag. imitació indígena de vas Mayet II, en pasta ibèrica.

* Comuna ibèrica: important quantitat tant de ceràmica grisa, com oxidada.

* Ibèrica a mà.

* Amfora Itàlica: 2 Dressel 1 del tipus DB; 1 peça Dressel 1A; 6 Dressel 1C.

* Amfora púnico-ebussitana: àmfora PE-17.

Es destacable d'aquest conjunt de materials, la pàtera de Campaniana B F. Lamb. 5-7 /Morel 2257, que en el fons extern presenta un grafit, fet després de la cocció, amb caràcters ibèrics de difícil lectura. En el fons intern, decorat a rodeta, hi apareix també un grafit, que sembla una "N" (també un possible signe ibèric, ja característic d'època tardana).

FASES-CRONOLOGIA: La cronologia d'aquests materials que hem descrit, i que correspon al farciment de la fossa, i al moment final del petit assentament de plana, ha estat establerta entorn 80-75 a.C. (GARCIA 1988b).

La cronologia més antiga del jaciment, però, l'han donat els materials associats a les estructures d'habitació (entorn el 100-75 a.C. (GARCIA 1990 p. 330)). El jaciment ha permès obtenir una seqüència estratigràfica molt completa (GARCIA 1988b):

- **1a Fase.** Nivell de l'assentament ibèric de plana (Fosa, paviment de terra trepitjada, murs): 1er quart de s. I a.C.

- **2a Fase.** Remodelacions de la primera fase constructiva romano-republicana (farciment d'amortització, destrucció del paviment anterior i construcció d'unes clavegueres): 80-70 a.C.

- **3a Fase.** 2a Fase constructiva d'època romano-republicana (desmantellament d'un mur, amortització d'una rasa, construcció d'un nou mur, inutilització de la claveguera): 2on quart de s. I a.C.

- **4a Fase.** Amortització de les fases anteriors (farciments d'abandonaments o destrucció dels diferents àmbits d'època romano-republicana): 50-40 a.C.

- **5a Fase.** 3a Fase constructiva, època Augustea.

- **6a Fase.** 4a Fase constructiva, època Alt-Imperial.

ACTUACIONS REALITZADES: Excavació d'urgència a càrrec de J. Garcia, Setembre-octubre 1988.

BIBLIOGRAFIA: GARCIA 1988b, GARCIA 1990 p. 294.

OBSERVACIONS: Sembla que al nucli d'*Iluro* s'ha trobat algun altre estrat amb materials ibèrics (Carrer Peixeteria, Can Ximenes), però és aquí on s'han pogut detectar millor aquestes estructures, identificables molt probablement amb un hàbitat de plana ibèric de principis de s. I a.C.

VALORACIO: Petit hàbitat de plana, de caràcter clarament indígena, que posteriorment serà arrassat per les primeres construccions del nucli urbà, romà, d'*Iluro* (amb un nou sistema de clavegueram, ben indicatiu d'una fundació romana). La cronologia de l'hàbitat, dins el primer quart del s. I a.C., ens testimonia la pervivència dels assentaments ibèrics de plana, però que ja responen clarament a un fenomen romà.

NO ORDRE: 14.44

NOM JACIMENT: Camí de St. Martí de Mata.

MUNICIPI: Mataró (Mapa nº 7).

SITUACIO: Al costat dret del camí que va de Batlleix a St. Martí de Mata. 270 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: S'hi ha trobat material superficial i les restes d'una necròpolis (PREVOSTI 1981a p. 483).

DESCRIPCIO MATERIALS: Ceràmiques romanes, un lacrimatori de vidre, i, a un metre, una urna cinerària feta a mà, contenint cendra, carbó i restes d'ossos.

FASES-CONOLOGIA: Tot i que no tenim gaires dades cronològiques, sembla possible identificar una necròpolis d'època romana, amb una urna que sembla tenir una cronologia anterior (ibèrica?),

ACTUACIONS REALITZADES: Troballes de M. Ribas.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: L'incineració en una urna feta a mà podria indicar una zona de necròpolis ibèrica, donat que en aquest sector es coneixen algunes restes d'aquesta cronologia.

VALORACIO: Zona de necròpolis d'època antiga, amb seguretat d'època romana i potser anterior. Es troba situada en una zona on el culte cristià sembla fortament relacionat amb zones d'ocupació (i culte) d'època antiga.

NO ORDRE: 14.45

NOM JACIMENT: Ancoratge de Mataró.

SITUACIO: L'ancoratge ocuparia el sector entre la desembocadura de la Riera d'Argentona i la desembocadura de la Riera de St. Simó.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: L'ancoratge està situat entorn una barra rocosa d'origen natural que arranca de la Riera de St. Simó i fa uns 2.500 m. de llargada (MATAMOROS 1991 p. 87).

DESCRIPCIO MATERIALS: Aquest ancoratge està molt tapat per les aportacions sorrenques de la riera d'Argentona, que cobreixen el fons marí. Això fa que s'hagin pogut recuperar poques peces: 1 àmfora Dressel 7/11, 1 Beltran IIB, una àmfora d'època Tardana, i un cep de plom de mida petita (MATAMOROS 1991 p. 90).

FASES-CRONOLOGIA: Les poques restes no permeten identificar-la. En tot cas l'ancoratge fou utilitzat fins principis d'aquest segle, i el que no s'hi trobi material ni medieval ni modern permet pensar que les restes es troben tapades per les aportacions sorrenques recents.

ACTUACIONS REALITZADES: Prospeccions del CRIS els anys 60. Elaboració de la Carta Arqueològica submarina els anys 1984-86.

BILBIOGRAFIA: PASCUAL 1981, MATAMOROS 1991.

OBSERVACIONS: -

VALORACIO: Tot i ser probablement l'ancoratge que corresponia a la ciutat romana d'*Iiuro*, la manca de dades degut a les aportacions sorrenques de la riera d'Argentona no permet valorar prou la seva importància.

Nº ORDRE: 14.46

NOM JACIMENT: Ancoratge de Mataró Nord.

SITUACIO: Ocupa la zona que va des dela desembocadura de la riera de St. Simó fins a la punta del Morrell.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: En aquest sector una nova barra rocosa d'origen natural corre paral.lela a la costa. Aquesta barra facilita punts on fixar les àncores (MATAMOROS 1991 p. 94).

DESCRIPCIO MATERIALS: El material recollit en aquest sector correspon a 80 peces amfòriques identificades (MATAMOROS 1991 p. 90), de les quals: 1.25 % són del tipus ibèric Mañá B-3, 1.25 % P.E.-22, 6.25 % Greco-Itàliques, 16.25 % Dressel 1A, 16.25 % Dressel 1B, 10 % Dressel 1C, 8.75 % Pascual 1, 8.75 % Dressel 2/4, 1.25 % Haltern 70, 7.50 % Dressel 7/11, 8.75 % Beltran IIB, 6.25 % Dressel 20, 2.50 % Dressel 30, 2.50 % Africanes, 2.50 % Tardanes.

A part, sabem que en aquest ancoratge s'hi localitzaren peces de Dressel 1 Laietana (i no de Laietana 1), així com fragments de *dolia* (MATAMOROS 1991 p. 95).

FASES-CRONOLOGIA: El material localitzat permet pensar en una cronologia inicial de l'ancoratge en època ibèrica plena. El gran moment d'aquest ancoratge, però, igual com el de Vilassar-Cabrera (8.4), sembla estar relacionat abm el fenomen del ví, tant en la seva vessant importadora (sobretot a partir de la 2ª

meitat de s. II a.C. amb la Dressel 1A), com exportadora (amb la Pascual 1 i Dressel 2/4). La continuïtat de l'ancoratge en èpoques posteriors sembla clara, si bé els canvis en les formes de transport i emmagatzematge dels productes per via marítima (i l'utilització de *dolia*), complica bastant l'avaluació d'aquest volum comercial.

ACTUACIONS REALITZADES: Prospeccions del CRIS als anys 60. Actuacions d'aficionats molt nombroses des d'èpoques anteriors. Prospecció amb motiu de l'elaboració de la Carta Arqueològica submarina l'any 1984-86.

BIBLIOGRAFIA: PASCUAL 1981, MATAMOROS 1991.

OBSERVACIONS: D. Matamoros publica en el seu article sobre els ancoratges de la zona del Baix Maresme, un gràfic de totes les troballes efectuades (MATAMOROS 1991 p. 92, gràfic 4), on pot apreciar-se clarament el canvi d'escala comercial que l'arribada de l'àmfora Dressel 1A suposa a la comarca. Es tracta d'un fenomen d'importació que res té a veure amb les importacions anteriors. La segona meitat de s. II a.C. sembla constituir per tant un moment decisiu.

VALORACIO: Es tracta d'un nou ancoratge de la comarca, com n'hi devia haver altres. Els materials localitzats permeten identificar la importància del fenomen del ví en aquesta comarca (tant a nivell d'importació com d'exportació), però també la pervivença de les estructures comercials fins època Baix-Imperial.

En tot cas, el gran increment del volum comercial que es detecta sobretot a partir de l'arribada de l'àmfora Dressel 1A és un fet inqüestionable, molt diferent al volum d'importacions anteriors.

NOM JACIMENT: Vil·la romana del Morrell.

MUNICIPI: Sant Andreu de Llavaneres (Mapa nº 9).

SITUACIO: Costat occidental del Torrent de les Bruixes, just sobre la N-II, davant el mar. 10 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Restes d'unes estructures d'habitació i d'un forn excavades per M. Ribas:

- De les estructures d'habitació coneixem dues habitacions pavimentades amb *opus signinum*, una de les quals té cinc paviments superposats (tot i que a la secció només se'n veuen tres), fent un gruix de 60 cm. (fig. 48.1). Les parets de la casa eren d'obra de maçoneria orientades quasi de Nord a Sud. Hi havia molta abundància i varietat de ceràmica, entre la qual s'esmenta la sigil·lata i el vidre, així com s'hi va veure restes d'un mosaic (PREVOSTI 1981a p. 503).

Recentment, prospectant el lloc, s'han localitzat restes de tres murs així com un *lacus* (BURJACHS ET ALII 1987).

- El forn era a l'altre costat del torrent (per tant a l'oriental), a uns 50 m. de distància. El forn era de planta circular, imperfecta, amidant 3 m. i 3.25 m. de diàmetre interior i estava format per parets d'un gruix variable entre 0.20 i 0.45 m. (fig. 48.2). El forn estava format per terra argilosa pastada, apareixent la superfície interior del forn recoberta per capes d'argila sobreposades, empastades amb les mans; estava força cremada i a trossos vidrada. Sembla haver sofert reparacions. Per alguns indicis es probable pensar que la coberta del forn era de cúpula rebaixada, feta de toves o grans maons d'argila, deixant aspiralls per on sortiria el fum i entraria el foc al cos on era el material a coure. D'aquests maons se n'ha trobat un exemplar recremat per una cara i vidriat (PREVOSTI 1981a p. 502).

- També es localitzaren els abocadors. Estaven gairebé tocant al forn, i consistien en simples clots. Estaven plens de ceràmica cremada o espatllada en la cuita, especialment àmfores (PREVOSTI 1981a p. 502).

DESCRIPCIO MATERIALS: El material que millor coneixem és el que prové del forn i els seus abocadors. Sabem que en el forn hi va apareixer molta àmfora. Sobretot es tractava d'àmfores Dressel 2/4 i Pascual 1. Algunes d'aquestes àmfores estaven marcades amb l'estampeta CLV (PASCUAL 1981 p. 197, MIRO 1988 p. 41). En molts casos es tractava de rebutjos de cuita. També aparegueren restes de vasos fets a torn, moltes restes de tègules, imbrex, *dolia* i